

[Time: $2\frac{1}{2}$ Hours]

[Marks:75]

Please check whether you have got the right question paper.

- N.B:
1. All questions are compulsory.
 2. Figures to the right indicate full marks.
 3. Draw neat diagrams wherever necessary.

- Q. 1** Attempt **any two** of the following: (15)
- a) Explain Heckscher-Ohlin theory of international trade.
 - b) Discuss Net Barter Terms of Trade (NBTT) and Gross Barter Terms of Trade (GBTT) with limitations.
 - c) Explain the determination of equilibrium terms of trade with the help of offer curves.
- Q. 2** Attempt **any two** of the following. (15)
- a) Explain causes of disequilibrium in the balance of payments.
 - b) Explain emerging trends in India's Balance of payments position since 1991.
 - c) Discuss the Agreements of WTO with reference to TRIPs and TRIMs.
- Q. 3** Attempt **any two** of the following: (15)
- a) Explain the concept of foreign exchange market and its functions.
 - b) Explain the merits and demerits of fixed exchange rate.
 - c) Discuss arbitrage and hedging in foreign exchange market.
- Q. 4** Attempt **any two** of the following: (15)
- a) What is rate of exchange? Explain how equilibrium rate of exchange is determined with the help of demand for and supply of foreign exchange.
 - b) Explain the purchasing power parity theory.
 - c) Discuss the role of Central bank in foreign exchange market.
- Q. 5** A) State with reasons, whether the following statements are True or False (**Any Four**) (08)
- i) According to Ricardo, it is the comparative cost advantage which lies at the root of specialization and trade.
 - ii) Prof. Taussig introduced the concept of income terms of trade.
 - iii) Depreciation of a currency makes the imports cheaper.
 - iv) GATS is concerned with Agreement on Services.
 - v) Spot exchange rate is the rate at which the delivery of foreign exchange has to be made at future date.
 - vi) Central Bank and commercial banks are the only dealers in foreign exchange market.
 - vii) The demand for foreign exchange is inversely related to the rate of exchange.
 - viii) The aim of the RBI's intervention in the foreign exchange market is to reduce excess volatility.

- B) Choose the correct answer and rewrite the sentences **(Any seven)** **(07)**
- i) Ricardian theory measures comparative cost in terms of _____.
a) Money b) Labour hours c) Cost of all the inputs d) none of these
 - ii) The developing countries usually _____.
a) enjoy favourable terms of trade
b) have better income terms of trade
c) suffer from adverse terms of trade
d) none of these
 - iii) Gains from international trade leads to _____.
a) expansion of market b) increase in national income c) world welfare d) all of these
 - iv) _____ is a statement of a systematic record of all economic transactions between one country and the rest of the world.
a) Balance of payments b) Balance of trade c) Capital account d) Current account
 - v) Non-monetary measures to correct disequilibrium in the balance of payments include _____.
a) Tariff and Quotas b) Import substitution c) Export Promotion d) All of these
 - vi) Under WTO, TRIPs cover _____.
a) Patents b) Copy rights c) Trademarks d) All of these
 - vii) _____ is the exchange rate quoted for future delivery of currency.
a) Spot exchange rate b) Arbitrage c) Forward exchange rate d) None of these
 - viii) Speculation in foreign exchange market refers to _____.
a) accepting risk to make profit b) careful hedging c) interest rate arbitrage d) all of these
 - ix) Under the managed floating exchange rate system, the central bank of the country intervenes to _____.
a) Purchase and sell foreign currency as per the requirement
b) Purchase foreign exchange c) Sell foreign exchange d) none of these
 - x) The Purchasing Power Parity theory was introduced by _____.
a) Alfred Marshall b) Milton friedman c) Gustav Cassel d) None of these
 - xi) The _____ has been authorized to issue licenses to those who are dealing in foreign exchange transactions.
a) RBI b) Government c) Private companies d) All of these
 - xii) The relationship between supply of foreign exchange and rate of exchange is _____.
a) Direct b) Inverse c) negative d) none of these

[वेळ: $2\frac{1}{2}$ तास]

[गुण: ७५]

Please check whether you have got the right question paper.

- सूचना: १. सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २. उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 ३. जरूर तेथे सुबक आकृत्या काढा.

- प्र. १ खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. (१५)
- अ) आंतरराष्ट्रीय व्यापाराचा हिक्चर-ओहलीन यांचा सिद्धांत स्पष्ट करा.
 ब) निव्वळ विनिमय व्यापारशर्ती (NBTT) व स्थूल विनिमय व्यापारशर्ती (GBTT) ह्या वर चर्चा करा व त्यांच्या मर्यादा लिहा.
 क) प्रस्ताव वक्राद्वारे (offer curve) समतोल व्यापारशर्तीचे निश्चितीकरण स्पष्ट करा.
- प्र. २ खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. (१५)
- अ) व्यवहारशेषातील असमतोलाची कारणे स्पष्ट करा.
 ब) भारताच्या व्यवहारशेषातील १९९१ पासूनचे उदयोन्मुख कल स्पष्ट करा.
 क) जागतिक व्यापार संस्थेच्या ट्रिप्स (TRIPs) व ट्रिम्स (TRIMs) ह्या करारांवर चर्चा करा.
- प्र. ३ खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. (१५)
- अ) परकीय विनिमय बाजार ही संकल्पना व त्याची कार्ये स्पष्ट करा.
 ब) स्थिर विनिमय दर प्रणालीचे फायदे व तोटे स्पष्ट करा.
 क) परकीय विनिमय बाजारामधील मुल्यांतरपणन (Arbitrage) व जोखीम (hedging) ह्या वर चर्चा करा.
- प्र. ४ खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. (१५)
- अ) परकीय विनिमय दर म्हणजे काय? परकीय चलनाची मागणी व पुरवठा ह्या द्वारे संतुलित परकीय चलन विनिमय दर निश्चिती कशी केली जाते हे स्पष्ट करा.
 ब) खरेदीशक्ती समानता सिद्धांत स्पष्ट करा.
 क) परकीय विनिमय बाजारामध्ये मध्यवर्ती बँकेची भूमिका स्पष्ट करा.
- प्र. ५ अ) पुढील विधाने चूक किंवा बरोबर ते सकारण सांगा. (कोणतेही चार) (०८)
- i) रिकार्डोच्या मते विशेषीकरण आणि व्यापार हे आंतरराष्ट्रीय व्यापाराच्या तुलनात्मक खर्च सिद्धांताचे मूळ आहे.
 ii) उत्पन्न व्यापारशर्तीची संकल्पना प्रा. टॉसिंग (Taussig) यांनी मांडली.
 iii) चलनाच्या अवमूल्यनामुळे आयात स्वस्त होते.
 iv) गॅटस (GATS) सेवाकराराशी संबंधित आहे.
 v) हजर विनिमय दर ह्या दरामध्ये परकीय चलन भविष्यातील तारखेला दिले जाते.
 vi) मध्यवर्ती बँक व व्यापारी बँक ह्या बँका फक्त परकीय विनिमय बाजारात वितरक असतात.

- vii) परकीय चलनाची मागणी विनिमय दराच्या व्यस्त असते.
viii) परकीय विनिमय बाजारामध्ये मध्यवर्ती बँकेच्या हस्तक्षेपाचा उद्देश अतिरिक्त अस्थिरता कमी करणे हा असतो.

ब) योग्य उत्तर निवडून विधाने पूर्ण लिहा. (कोणतेही सात)

(०७)

- i) रिकार्डोचा तुलनात्मक खर्च सिद्धांत _____ या संदर्भात मोजतात.
अ) पैसा ब) मजुरी दर क) सर्व आदानांवरील खर्च ड) वरीलपैकी कोणतेही नाही
- ii) विकसनशील देश मुख्यतः _____.
अ) अनुकूल व्यापार शर्ती अनुभवतात ब) उत्पन्न व्यापार शर्ती अनुकूल असतात
क) प्रतिकूल व्यापार शर्ती भेडसावतात ड) वरील पैकी कोणतेही नाही
- iii) आंतरराष्ट्रीय व्यापाराच्या लाभांमुळे _____.
अ) बाजाराचा विस्तार होतो ब) राष्ट्रीय उत्पन्नात वाढ होते
क) जागतिक कल्याणात वाढ होते ड) वरील पैकी सर्व
- iv) _____ म्हणजे एका देशाचा उर्वरित जगाशी होणाऱ्या सुव्यवस्थित आर्थिक व्यवहारांच्या नोंदी बदल विधान असते.
अ) व्यवहार तोल ब) व्यापार तोल क) भांडवली खाते ड) चालु खाते
- v) व्यवहारतोलातील असंतुलन दूर करण्याच्या अमौद्रिक साधनांमध्ये _____ चा समावेश होतो.
अ) जकाती आणि वाटा ब) आयात पर्यायीकरण क) निर्यात प्रोत्साहन ड) वरीलपैकी सर्व
- vi) जागतिक व्यापार संघटने अंतर्गत ट्रिप्स (TRIPs) मध्ये _____ चा समावेश होतो.
अ) स्वामित्व हक्क ब) नक्कल हक्क क) व्यापार चिन्ह ड) वरील पैकी सर्व
- vii) भविष्यात ज्या दराने चलन विनिमय दर निर्धारित करून वितरण केले जाते त्यास _____ असे म्हणतात.
अ) हजर विनिमय दर ब) मुल्यांतर पणन क) वायदा विनिमय दर ड) वरीलपैकी कोणतेही नाही
- viii) परकीय विनिमय बाजारातील सट्टेबाजी म्हणजे _____.
अ) धोका पत्करून नफा मिळवणे ब) काळजीपूर्वक जोखीम
क) व्याजदर मूल्यांतर पणन ड) वरील पैकी सर्व
- ix) व्यवस्थापित बदलत्या विनिमय दर पद्धतीत मध्यवर्ती बँक _____ साठी हस्तक्षेप करते.
अ) गरजेनुसार परकीय चलनाची खरेदी व विक्री ब) परकीय चलनाची खरेदी
क) परकीय चलनाची विक्री ड) वरीलपैकी कोणतेही नाही
- x) क्रयशक्ती समानता सिद्धांत _____ यांनी मांडला.
अ) आल्फ्रेड मार्शल ब) मिल्टन फ्रीडमन क) गुस्तव कॅसल ड) वरीलपैकी कोणतेही नाही
- xi) परकीय विनिमय बाजारातील व्यवहार करणाऱ्यांना परवाना देण्याचे कार्य _____ ह्यांच्याकडे आहे.
अ) रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडिया ब) सरकार क) वैयक्तिक कंपनी ड) वरीलपैकी सर्व
- xii) परकीय चलनाचा पुरवठा आणि परकीय विनिमय दर ह्यातील संबंध _____ असतो.
अ) प्रत्यक्ष ब) व्यस्त क) नकारात्मक ड) वरील पैकी कोणतेही नाही
